

GLAS RAVNICE

Glasiilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini

Broj 37

Subotica, siječanj 1994.

Cijena: 1.000.000 din / 4000 HRD

**Lazo Vojnić Hajduk novi dopresjednik
Izvršnog odbora SO Subotica**

ODBOR VEZANIH RUKU

Na posljednjoj sjednici SO Subotica, održanoj 8. prosinca 1993. Lazo Vojnić Hajduk izabran je za člana IO, a dan kasnije na sjednici Izvršnog odbora, za dopredsjednika. Novi dopredsjednik Izvršnog odbora Skupštine općine na pitanje našega novinara kolika je stvarna vlast, pa time i odgovornost, u njihovim rukama odgovorio je sljedećim riječima: " Kao prvo, da imamo nekakvu vlast zvali bismo se 'vlada', a ne 'izvršni odbor'. Samim institucionaliziranjem lokalne samouprave koja neposredno ovisi od uprave okruga, u ovom slučaju Sjevernobačkog, vlast lokalne samouprave gubi svoj značaj jer se bavi pretežito komunalnom problematikom. Mi smo nadležni, primjerice, za održavanje čistoće ulica, međutim gorivo za vozila 'Gradske čistoće' raspoređuje okrug, te ukoliko se dogodi da ne mogu usljed nedostatka nafte izaći na teren postavlja se pitanje kolika je tu naša odgovornost. Dakle, Izvršni odbor faktički nema nikakve vlasti."

Opširnije s novim dopredsjednikom na str. 8 i 9

Lazo V. Hajduk: Vlast nije slast

U OVOM BROJU:

Održana sjednica Predsjedništva i Vijeća DSHV str. 2

Lopovluk kao imidž državne politike str. 5

Augustin iz Zabatke str. 15

Održana sjednica Predsjedništva i Vijeća DSHV**NE TREBA KLONUTI!**

Subotica - U subotu, 15. siječnja 1994. održana je sjednica Predsjedništva DSHV u Subotici. Na dnevnom redu se našlo 5 točaka:

1. Situacija u mjesnim organizacijama i podružnicama
2. Izvještaj o stanju organizacije Hrvatskog nacionalnog vijeća
3. Izvanredni izbori za Skupštinu Srbije u prosincu 1993.
4. Pripreve za Drugu redovnu i izbornu skupštinu DSHV
5. Razno

U povodu prve točke, referate su iznijeli predstavnici Srijema (Petrovaradin i Srijemska Kamenica) i Bačke (Subotica), istaknuvši da je najveći problem iseljavanje Hrvata iz Srijema koje se još uvijek nije zaustavilo, a navedeni su i točni brojevi iseljenih obitelji iz pojedinih mjesta u Srijemu. Gospodin **Antun Skenderović**, predsjednik subotičke podružnice DSHV istaknuo je da situacija u Subotici nije u tolikoj mjeri dramatična, međutim da i kod nas ima slučajeva odlaska Hrvata iz Bačke.

U vezi s drugom točkom, predsjednik Stranke gospodin **Bela Tonković** iznio je izvješće što je do sada sve učinjeno oko organiziranja HNV. Poslati su dopisi mnogim uglednim Hrvatima u SRJ, međutim do sada je stiglo tek nekoliko potvrdnih odgovora, te valja pričekati još neko vrijeme da bi se izvršile daljnje konzultacije.

Zajednička je konstatacija da je DSHV na proteklim izborima slabo prošao. U izbornoj jedinici "Zrenjanin" osvojili smo samo 3.916 glasova, što je svakako poražavajuće u odnosu na izbore iz '92. Pokušali su se sagledati i uzroci ovako slabog odaziva naših birača, te je u izlaganju predsjednika Tonkovića konstatirano da je izborni štab načinio niz propusta, kao i da "Glas ravnice" "nije bio u funkciji izbora", te je time doprineo ovako lošim rezultatima. Kao uzrok slabom rezultatu, navedeni su i primjeri anti-

stranačkog agitiranja pred izbore od strane pojedinih Hrvata.

Pod četvrtom točkom dogovoreni su kriteriji u određivanju delegata mjesnih organizacija i podružnica. Kao princip dogovoren je podjednaka procentualna zastupljenost MO, tj. PO. Određena je Komisija, na čelu s gospodinom Antunom Skenderovićem, koja će pripremiti Izbornu skupštinu za 6. ožujka ove godine.

Pod točkom "razno" Predsjedništvo je informirano o seminaru pod okriljem KESS-a koje će se održati u Varšavi ovoga mjeseca.

Sutradan, 16. siječnja, održana je i sjednica Vijeća DSHV s istim točkama dnevnog reda, osim prve. Pod prvom točkom "Izvještaj o stanju organizacije HNV" predsjednik je ponovno podnio referat, kao i na sjednici Predsjedništva. Što se tiče izvanrednih izbora za Skupštinu Srbije, referat je prvi podnio gospodin **Lazo Vojnić Hajduk**, šef izbornog štaba. Između ostalog rekao je: "Odlukom Predsjedništva DSHV da izlazimo na izbore u prosincu '93. Izborni štab imao je pune ruke posla. U fazi pripreve za izbore u izbornim aktivnostima DSHV je sudjelovao u nekoliko susreta i razgovora o načinu i mogućnostima zajedničkog nastupa, u koaliciji na predstojećim izborima. DZVM i NSS su bile one stranke s kojima su vođeni razgovori, ali do konačnoga dogovora nije došlo. DSHV je tu pokazao svoju otvorenost i dobru volju da pristupi koaliciji. S drugim strankama demokratske orijentacije nije bilo kontakata, što smatram da je propust. No, treba reći da ni sa suprotne strane nije bilo inicijative. Rezultati izbora su pokazali nedovoljnu pripremljenost svih aktera oko izbora. Samostalnim isticanjem liste na izborima obeshrabrili smo naše birače koji žele radikalne promjene u politici vladajuće stranke i indirektno ih možda uputili da glasaju za

neku drugu opciju koja možda u datom trenutku nije bio naš interes. Treba posebno istaći da su naši birači, i birači općenito, zamoreni nastupima oko izbora i izlascima na izbore što potvrđuje 55,7% izašlih birača u SO Subotica, na primjer. To upravo dokazuje da je mali broj dobivenih glasova za našu stranku i rezultat takvog stanja."

Nakon toga predsjednik Tonković je ponovio svoje viđenje izbornog neuspjeha. Gospodin **Martin Bačić** rekao je da izborni rezultati nisu tragedija i da ne treba klonuti, već normalno nastaviti dalje s radom. Član Predsjedništva DSHV **mr. Ivan Poljaković** nasuprot iznijetim stavovima smatrao je da najveća krivica leži na predsjedništvu Stranke koje nije bilo u stanju procijeniti raspoloženje svojih birača, te realnost koja nas okružuje. Na kraju su izglasani samo prijedlozi kako bi trebalo ubuduće raditi, dok se o samoj analizi izbornih rezultata nije glasalo. U povodu pripreve za Drugu redovnu izbornu skupštinu prihvaćeni su svi zaključci donijeti prethodnog dana. Pod točkom "razno" Vijeće je jednoglasno prihvatilo Statut Fonda "Antun Gustav Matoš". Nakon toga pročitana je ostavka tajnika DSHV gospodina **Petra Skenderovića** koja je jednoglasno usvojena. U diskusijama je rečeno da onaj dio posla koji je tajnik obavljao, urađen je korektno i dobro. U sklopu ove točke mr. Ivan Poljaković zamjerio je što se ostavka tajnika stavlja pod "razno" i što nije pročitana na ranijim sjednicama, te je iskoristio priliku i dao usmenu ostavku na mjesto urednika "Glas ravnice".

(a.k.)

U organizaciji Instituta "Ivan Antunović" održano predavanje o smanjenom natalitetu

STATISTIKA UPOZORAVA

Subotica - Pred punom velikom dvoranom "Bunjevačkog kola", 17. je siječnja 1994. mr. Josip Ivanković održao predavanje "Statistike upozoravaju na velike probleme u obiteljima našega naroda". Predavač je iscrpno analizirao postojeću situaciju, osobito istaknuvši da je materijalizam, koji je u potpunosti ovladao ljudima, jedan od najvećih "krivaca" za veoma slab natalitet našega naroda što može i praktički dovesti do fizičkog nestanka Hrvata s ovoga prostora. Pored ovoga predavanja, koreferat na temu "Akcije za život - Fond maloga Marina" održao je mr. Lazar Ivan Krmpotić.

Na žalost, kao i na mnogim ranijim predavanjima, ponovila se bolna činjenica: mladi veoma slabo posjećuju ovakve skupove. Nije na nama da o ovome prosudujemo, ali se nad ovom činjenicom svi skupa trebamo zamisliti.

(i.p.)

Zbog sve većih problema sa štampom

TRAFIKE PRED ZATVARANJEM!

Mnogi naši sugrađani već danima imaju problema sa nabavkom dnevne štampe. Zbog čega štampe nema u prigradskim naseljima i zašto trafike rade kraće nego što je uobičajeno, pitali smo Laslo Doboja, šefa poslovnice DD "Forum - Plasman":

- Nedostatak nafte, neredovni autobuski saobraćaj, kao i smanjeni tiraži dnevnih listova, onemogućili su da redovno snabdevamo naša prodajna mesta dnevnom štampom. Zbog toga smo bili prinuđeni da zatvorimo prodajna mesta u Bajmoku, Kelebiji i Bačkim Vinogradima, kao i tri prodajna mesta u gradu. Ostala prodajna mesta za sada rade samo četiri sata dnevno. Ukoliko se situacija značajnije ne promeni, bićemo prinuđeni da zatvorimo još nekoliko prodajnih mesta.

"Subotičke novine", 14. siječnja 1994.

Između kazanog i sprovedenog

BUNJEVAČKI NA SRPSKOM

Subotička novinska scena "obogaćena" je još jednim novinama. Riječ je o "Bunjevačkim i šokačkim novinama".

Dana "16. januara 1994." pojavio se drugi broj ovih novina po "cini" od 3.000 dinara. Novine na svojoj naslovnoj

U nekim srijemskim župama ometana proslava katoličkog Božića

RAZBIJAČI PONOVO NA DJELU

Za vrijeme proteklih božićnih i novogodišnjih blagdana vjernici katolici su u nekim župama srijema uznemiravani prilikom vjerskih obreda, došlo je i do oštećenja katoličkih crkava. Za vrijeme polnočke u noći između 24. i 25. prosinca prošle godine zabilježeni su incidenti u Novom Slankamenu, Nikincima i Hrtkovcima. U Novom Slankamenu je za vrijeme mise polnočke crkva kamenovana, što je uznemirilo vjernike pa je došlo i do incidenta pred crkvom. Došlo je i do intervencije policije, ali zbog prijetnji od većih nereda pozvana su i policijska pojačanja iz Indije te je red u Novom Slankamenu zaveden na taj način što je policija pozatvarala sve ugostiteljske objekte.

U Nikincima je u noći između katoličkog badnjaka i Božića skinuta kapija na crkvenoj porti, jedno krilo je pronađeno u crkvenom dvorištu, a drugo krilo kod Doma omladine. Negdje iza tri sata 25. prosinca provaljeno je u crkvu u Hrtkovcima, ali ništa u crkvi nije oštećeno niti odneseno. U jutarnjim satima na Novu godinu poslije osam sati provaljena su vrata antrea crkve u Rumi te su nepoznate osobe znatno demolirale unutrašnjost crkve. Prema riječima rumskog župnika preč. g. Boška Radijelovića, enterijer crkve "nije za prepoznati". Kipovi svetaca su porazbijani, demolirani i oštećeni su sporedni oltari s oltarnim slikama, devastiran je glavni oltar i znatno oštećena velika oltarna slika Uzvišenja sv. Križa, koja se nalazi iznad glavnog oltara, prevrnuti su okićeni božićni borovi, oštećen i prevrnut veliki harmonijum, klupe i drugi inventar u crkvi su također znatno oštećeni. Ovo je drugi vandalski napad na ovu katoličku crkvu u centru Rume. U prvom su minom raznesena masivna ulazna drvena vrata, o čemu je Glas koncila svojevremeno izvijestio.

MaK

stranici imaju istu sliku i naziv kao one koje su 1870. tiskane u Kalocsi. Ono što je osobito zanimljivo u "Bunjevačkim i šokačkim novinama" je činjenica da izuzev riječi "cina" i "misečno", kao i tuđih navoda, svi su tekstovi pisani standardnim srpskim jezikom, pa i onaj o božićnim običajima kod Bunjevaca. Ako se "Bunjevačko-šokačka stranka", kao izdavač ovih novina, na ovaj način zalaže za očuvanje tradicije, običaja i jezika Bunjevaca onda je doista svaki komentar izlišan.

(a.k.)

Još nismo dodirnuli dno života?**DANKE DEUTSCHLAND**

Mijenjaju se novčanice, mijenja se standard (dakako: na niže), mijenja se tečaj DEM (dakako: na više). Sve se mijenja. No, ipak, nešto odolijeva zubu vremena i zdravoj pameti. Ostaju nam čelni ljudi na vlasti. Kada bismo barem imali tako čvrstu privredu, kao državni aparat, SAD bi kaskale za nama. Ovako, mi puzimo, ako se usporedimo s nekime.

Da vidimo što je sve dobra učinila ova naša blagoslovena, tri puta izabrana, i, čini mi se, Bogom dana vlada. To što oni mijenjaju fotelje, tobož promjene resursa radi, za običan svijet ne znači ništa. Dakle, osim trovanja građana šovinizmom, vlada se potrudila opljačkati društvenu imovinu, a nje je bar bilo na pretek. Ajde, to su ionako državne ustanove. No, ona je otela desetljećima, mukom stvaranu, mirovinu ljudi koji više nisu u mogućnosti raditi. Jadno je i tužno gledati suze u očima nemoćnih bakica i djedova kojima ček ne doseže-niti do jednog apoena kojima banka raspoláže. Zar su to zavrijedili? Umjesto da šetaju svoje unuke perivojem, oni stoje u redovima, nekada i po cijeli dan, da bi na kraju doživjeli razočaranje: banka ima samo apoene (nemam snage nazvati to novcem) od 5.000, a bakica ima ček od 4.800 na primjer. Šalterski službenik ponekad nevino sliježe ramenima, a ponajčešće se osorno obraća "sledeći". Promatrao sam te stare ljude i zapazio resignaciju, beznade i ogromno razočaranje. I suza je sve manje. Grč gorčine govori i ono za što riječi nema. Vide li to čelni ljudi?

Sankcije su prava "eureka" za vladajući sloj, odgovor na sva pitanja, ovim doslovce izgadnjelim i prozeblim bijedni-

cima. Konačno, zahvaljujući vlasti, sankcije su nam i uvedene. Da nam, koliko sutra, i ukinu sankcije stanje u privredi ne bi se promijenilo. Izuzev ako ne dobijemo impozantniju pomoć iz inozemstva. Nadalje, vlada je "oslobodila" devizne štediške. Njihova potraživanja podsjećaju na fatamorganu umirućeg u pustinji. No, daleko od toga da su vodeći ljudi iscrpli sve vidove pljačke, zakonski regulirane i po "ustavu" dobrovoljnog davanja građana za izgradnju iluzornih ideologija. Tom su se još Turci dosjetili: namet na vilajet! Ovo posljednje zasigurno bi trebalo ući u "Guinessovu knjigu rekorda" kao pljačka vlastitog naroda. Plaćanje takse, i to, u stranoj valuti, za elementarni prelazak preko granice! Kao da građani iz obijesti čekaju satima na granici. Vlada koja se toliko busa u dinar, ovoga ga se puta odriče. **Obavezno je plaćanje u omrznutoj, neprijateljskoj, "dojč" valuti.**

Pokušavam si predstaviti sliku vlade u pjevačkom zboru koji pjeva: "Danke Deutschland, vielen Dank". Jer, da u naroda nema toliko njemačkih maraka kako bi uopće napustili zemlju i otišli u kupovinu. Više se ne može govoriti o švercu, jer to je kupovina koja omogućuje puko preživljavanje. Zar se taksom obara astroinflacija? Priče su to za djecu, ili za narod koji je po treći puta birao one koji ih vode u beznade. Sapientes satis!

Na koncu, možda ipak govori nešto ona drevna: "Svaki narod ima vladu koju zaslužuje". Pita li se tko što će biti s onima koji se ne slažu s tom vladom?

Slobodni strijelac

Akademski slikar Ivan Balažević u Baselu**MISTIFIKACIJE U ŠVICARSKOJ**

Zagreb - Akademski slikar Ivan Balažević, rodom Tavankučanin, predstavio je svoje pastele na samostalnoj izložbi u Baselu u galeriji "Niklaus Knöll". Od 26. studenoga do 31. prosinca 1993. autor pokazuje gledateljima, kako ciklusima "Bouquet noire" i "Mistifikacije" može nježnim ritmom boja dočarati tajnovitost unutrašnjosti mogućeg.

Podsjetimo, prije Basela i Zagrepčani su u listopadu i studenome imali priliku pogledati izložbu ovoga vrsnoga slikara.

l.p.

OBAVIJEST

Odbor za školstvo DSHV-a i ove će godine organizirati pripremu za odlazak studenata na upis na sveučilišta u Republici Hrvatskoj. Maturanti, maturantice, budući studenti, roditelji!

Ako želite Vi, ili Vaše dijete nastaviti školovanje na sveučilištima u Republici Hrvatskoj; ako si želite, a time i svima nama boljitak na ovaj način, obratite se tajnici DSHV (osobno u uredu ili na telefon 024 - 51-348) radi evidentiranja i dogovora o svim problemima u vezi sa studijem (način, vrijeme i priprema za polaganje prijemnih ispita, uvjeti studiranja...).

Odbor za školstvo DSHV

Balkanski führer kao Superhik

LOPOVLUK KAO IMIDŽ DRŽAVNE POLITIKE

• **Srpski nacionalsocijalizam s kraja 80-ih i tijekom 90-ih godina ovoga stoljeća ima nekoliko osobenih značajki. Jedna od najuočljivijih jest ordinarni lopovluk. Bez njega cijela aktualna državna politika ne bi mogla preživjeti.**

Jedna od prvih krađa bila je, sada već zaboravljen, "Zajam za privredni razvoj Srbije". Skupljena je ogromna masa papira (kojega neobaviješteni zovu "dinar") i deviza, a naivni su šakom i kapom davali za "narodnu vlast". Postojala je posebna rubrika u čuvenom uređivačkom vrhu ondašnje "Politike" o najvećim donatorima "za otadžbinu Srbiju". Epilog: malo je riječi o tome gdje su novci. U doba "dogadanja naroda" desilo se i "spontano" izjašnjavanje radnika zaposlenih u slovenskim i hrvatskim firmama da više ne žele raditi u firmama secesionističkih republika. Onima koji su odbili potpisati spremljene izjave priječeno je gubitkom posla, stanova, a nisu izostajala niti fizička maltretiranja. U pitanju je bila čista korist: pošto je srpskih firmi (Srbija je tada izvršila Anschluss Vojvodine, Kosova i Crne Gore) bilo mnogo manje u Sloveniji i Hrvatskoj no što su članice "neprincipijelne koalicije" imale u negdašnje četiri konstitutivne članice federalne Jugoslavije, dobitak je bio zagarantiran. Kada Hrvatskoj i Sloveniji nije preostalo ništa drugo do odgovoriti istom mjerom, s priličnim sarkazmom su u beogradskom tisku iznošeni podaci o "kradi" imovine srbijanskih poduzeća u Sloveniji i Hrvatskoj.

Sjetimo se upada Srbije u monetarni sustav SFRJ koncem 1990. kada je ukradeno deviza u vrijednosti oko 18.000.000 dolara. To je pravdano činjenicom da to i drugi rade. Srbijanskom državnom krađom je definitivno potkopana konvertibilnost Marko-

ta u dinarskoj protuvrijednosti, ulaganja u stanove, dionice i slične gluposti, pokušavaju prikriti najobičniju pljačku.

Nakon državnih dolaze i "privatne" banke. "Gazda Jezda" i Dafina, "srpska majka", bili su samo vrh sante. Preko njih i mnoštvo manjih banaka sada već i fizički počinju zavlaciti ruke u džepove građana. A narod nebesko-stoički to podnosi i čeka nove izazove. Žiralni otkup deviza i "privatne" mjenjačnice kratko, ali učinkovito, vrijeme bile su u velikom zamahu. Čak su i na nekoliko dana "vaskrsnule" prije kratkog vremena. Država daje građanima bezvrijedne hartije (koje mnogi šaljivdžije nazivaju još i dinarima), a ovi Srbiji devize. Kada se država nakupi hartije, digne se u sredstvima "informiranja" povika da su ove kvaziprivatne mjenjačnice ilegalne, te se privremeno zatvaraju.

Seljaci su posebna priča. Do sada su najupadljiviji slučajevi bili "otkupi" pšenice i suncokreta. Država dâ mizernu sumu hartije ("pa ne može valjda država Srbija da isplaćuje žito više nego su svetske cene") seljacima, a u međuvremenu od tiskanih papira (koje vreckavi duhom zovu dinari), pripremljenih za "otkup", država je već preko dilera kupila devize s ulice. Epilog: seljak za obezvrijeđen papir (koji veseljaci zovu dinarom), kupuje devize

U službi zakona: voždov inkasant

više dinara. Uzgred, ondašnji savezni premijer je o toj "operaciji" saznao tjedan dana po izvršenoj "transakciji", a novac je uspješno iskorišćen za financiranje prve Njegove višestranačke pobjede. (plaće, mirovine, predizborna propaganda... itd.) Devize u, onda jednim, državnim bankama balkanski je führer iskoristio za ratove u Hrvatskoj i BiH, te za izdržavanje okupacionog režima diljem "Srbije". Najvećim dijelom ondašnih federalnih deviza raspolagali su beogradski organi, te se s njima (novcem) možemo oprostiti. Ispla-

O S V R T I

čija je cijena već "skočila". Umjesto novca za suncokret, seljak dobija stotine litara ulja koji prodaje na pijaci, a policija mu tijekom racije pokupi ulje, jer država ne izdaje nikakve papire prilikom davanja ulja. Slično je bilo i kada je seljak, ako je htio naftu, trebao vratiti ulje. Stoga je i vožd bio vrlo izdašan pri rujanskim paketima za preživljavanje (brašno, ulje, šećer...) po niskim cijenama. Lako je dijeliti ono što si ukrao.

Kada državi treba benzina, onda: kajd na pijacu. Zli jezici tvrde da se poneki policajci guraju kada treba poći u raciju. Navodno, i oni se za nešto ogrebu prilikom "operacije". I sve pod zakonskom regulativom da se ništa ne smije kupovati ili prodavati za

marke. Što neki tvrde da je cijena krumpira, ili zimnice i u MUP-u izražena u markama, samo pokazuje dokle se otišlo s lojalnošću i patriotizmom. Tako treba. Za Srbiju. Posebna je priča današnja nestašica papira (kojega i pijani ponekad nazovu novcem). Država ne daje ogromne količine tiskanog papira na šaltere banaka, nego dilerima. Njima ponosno i dostojanstveno stanovništvo i dalje prodaje devize da bi došlo do ziliardi. To je faktički jedini mogući način da stanovništvo dođe do papira koji manje košta nego li novine, a i higijenski je (često se mijenja, pa se ne stigne zaprljati). Za Srbiju (s Vojvodinom) to je još jedan način kako doći do preostalih deviza u građana.

Neumorno führerovo vrhovništvo dosjetilo se pred Novu godinu uvesti tzv. "taksu" na izlaz vlastitih osuđenika iz kolektivnog zatvora (kojega najlucidniji duhom nazivaju država). Slična stvar onoj što je radena na Dunavu: svim brodovima je naplaćivana dobra svota zelembaća za prolaz dijelom rijeke kojoj je On gazda.

I tako je problem riješen do sutra. A prekosutra će se vidjeti što dalje. Bit će novih ideja. Stvarno Mu treba skinuti kapu. Svakoga ih dana krade, a oni će i dalje birati Njega. Sve dok sladak život ne uradi svoje. Dok je ovaca, bit će i pastira koji će ih šištati.

Efrem Trbojević

Od 1. siječnja na graničnim prijelazima se primjenjuje najnovija mjera Savezne vlade

ULAZNICA ZA EUROPU

Svatko tko u ovoj godini poželi izići iz zemlje, morat će za to zadovoljstvo platiti 10 DEM, a ukoliko zemlju napušta automobilom, i dodatnih 30 DEM. U tomu se, najkraće rečeno, sastoji potez kojemu se opravdanje može naći jedino u glavama ljudi na vlasti. Rezultati su već postignuti: u prvim danima siječnja prelazaka iz "Jugoslavije" u Mađarsku je čak 16 puta manje, nego u prethodnom mjesecu, kako zbog cijene, tako i zbog još uvijek neriješenih načina naplate. Istureni šalteri banaka, koji su u početku naplatu vršili na licu mjesta, dakle na graničnim prijelazima, ubrzo su zatvoreni, jer se pokazalo da ne posjeduju dozvolu za tu djelatnost. Potvrda o uplaćenju taksi može se sada dobiti samo u većim filijalama, a pred šalterima na kojima se prodaje ta "izlaznica" iz zemlje repovi se mjere desecima metara.

Ovaj korak vlade već se odrazio i na cijene robe na crnoj burzi, s koje se i snabdijeva najveći dio stanovništva. Tako litra benzina, koja se u unutrašnjosti Srbije donedavno prodavala za 2,5 DEM, sada staje 3,5, a porasle su i cijene ostalih "uvoznih" artikala. Njemačka marka svakim satom povećava svoju vrijednost u odnosu na dinar, a država koja se nada da će ovom mjerom povećati svoje devizne rezerve, teško da će uspjeti obuzdati podivljalu hiperinflaciju.

Komentar pokušaja jedne zemlje da se zatvori u sebe još više no što je to već, nije potreban.

(p.v.)

Iskrice nezadovoljstva slabo plaćenih radnika sve češće

GENERALNI ŠTRAJK IPAK DALEKO

U prvim danima nove godine jugoslavensku prometnu mrežu uzdrmao je štrajk koji je iznenada proglasio Samostalni sindikat strojovođa. Nezadovoljni svojim plaćama, strojovođe su u javnost i pred vladu iznijeli zahtjeve za povećanjem osobnih dohodaka i jednokratnu isplatu u iznosu od 100 DEM. Od strane vlade štrajk je bio osuđen kao nelegitiman, a od strojovođa je zahtijevano da se smjesta vrate na posao. Ministar prometa se javnosti čak ispričao za "ružno ponašanje" svojih štićenika, a ona je uzvratila gotovo jednodušnom osudom štrajka. U televizijskim anketama ogorčeni građani davali su izjave koje su se svodile na isto: "Ako ja sa 5 (4, 3...) maraka plaće šutim i trpim, onda to trebaju i oni s 40!"

Problem je, očito, u tome što oni s 5 šute. Na stav šireg građanstva vjerojatno su utjecali i tv-snimci sa željezničkih postaja širom Srbije, u kojima su sa specijalnim psihološkim efektima prikazivani umorni i neraspoloženi putnici, a osobito čest motiv bila su i uplakana dječja lica u gro planu.

Svega nekoliko dana kasnije, štrajk su započeli i rudari u ugljenokopima. Goriva za termoelektrane zbog toga nije bilo, tako da su stalne redukcije struje domaćinstvima, stanovima, poduzećima... morale biti uvedene. Osim toga, struja je, čak i kada ju je bilo, bila izuzetno slaba, tako da mnogi aparati jednostavno nisu mogli raditi. Ovaj je štrajk, iako ne tako burno, ipak sličnim riječima osuđivan.

Ako ni u čemu drugome, vlada je u ovoj zemlji sposobna za uspješno baratanje sviješću građana, a kao najbolje sredstvo u tome poslužili su joj mas-mediji. Ljudi još uvijek vjeruju da trpe zbog pravednog nacionalnog interesa, a ako i čuju drugačija mišljenja, ne shvaćaju ih ozbiljno. Ekonomski kolaps, izgleda, još nije dovoljan da ih uvjeri u suprotno, a osvješćenje ipak može doći prekasno.

(p.v.)

Vojvodina nekad i sadPisac: **Vladimir Horvat****OD 1945. DO DANAS**

4) Vojvodina se od 1945. do danas sastoji iz Bačke, Banata i Srijema. Koristeći se etničkim principom, komunistički vrhovnici su odredili međusobnu trampu Vojvodine i Hrvatske: jugoslavenski dio Baranje (u kojoj je još 1918. bilo četiri puta više Hrvata no Srba) za Srijem (u ovoj negdašnjoj hrvatskoj županiji je uslijed ranijeg postojanja Vojne granice, kolonizacijâ i protjerivanjâ Nijemaca, Hrvata, Madara i drugih, bilo više Srba no Hrvata). Komunisti su čak izvršili i manju trampu: između Vojvodine i Srbije - dio Mačve oko Mačvanske Mitrovice za širu okolicu Zemuna i Pančevački rit (pri čemu je teritorij dodjeljen Srbiji nekoliko puta veći). Komunisti su, i pored svega, imali u vidu dotadašnje vojvodanske probleme koje su izazivali velikosrpski apetiti, pa su joj dali autonomiju, ali je uvidavnost bila slaba, pa je Vojvodina smještena u okvir Srbije.

No, sa srpskog stajališta, budući da kolonizacija između dva svjetska rata ("stari" kolonisti) nisu dale zadovoljavajuće rezultate (posebice u izrazito katoličkoj Bačkoj), taj je problem riješen protjerivanjem blizu pol milijuna Nijemaca i nešto manjeg broja Madara, te Hrvata i sustavnom kolonizacijom i stalnom imigracijom Srba. Rezultat toga je da Srba u Vojvodini, po popisu iz 1991. (prije ovoga rata) bilo 56% od 2.000.000 duša.

Smisao postojanja Vojvodine od 1945. do 1988. je bio:

a) Politički: postojanje velikog broja nacionalnih manjina (pored Madara i Hrvata, tu su brojni Slovaci, Rusini, Ukrajinci, Rumunji i drugi - 44% pučanstva) i vojvodanskih Srba koji su svi tu bili još od XVIII. stoljeća i imali su vrlo loša iskustva s kolonistima u Kraljevini SHS;

b) Gospodarski: sve oblasti bivše Austro-Ugarske je gospodarski nerazvijena Srbija žestoko eksploatirala, napose poljoprivredu i industriju;

c) Kulturološki: brojni narodi su tu imali svoju tradiciju koju je trebalo zaštititi od otvorenog posrbljavanja i potiranja, a osim toga kulturna povi-

jest Srba novije dobi je nerazdvojno vezana baš za vojvodanske Srbe, tj. za Srbe iz negdašnje Austro-Ugarske;

d) Povijesno: budući da su granice u drugoj Jugoslaviji vučene uglavnom po povijesnim razlozima, ovaj teritorij nikada nije bio dio Srbije. No, zbog navedenih razloga ostala je još nakon Prvog svjetskog rata stvorena razlika među Srbima: većina kulturnijih i bogatijih Srba ("starosjedioci") nikada nisu pretjerano voljeli svoju braću koloniste ("dodoše"), i ovi Srbi su ostali uglavnom u tolerantnim odnosima s nesrpskim narodima, za razliku od došljaka iz južnih, nerazvijenih, bal-

1991. do danas. Njome se ne stvara "Grösse Serbia" samo na istoku, već i na sjeveru, u Vojvodini.

U tu svrhu se koristi ljudska patnja izmanipuliranih hrvatskih i bosansko-hercegovačkih Srba koji nisu mogli ući u sastav tzv. "Krajina", ili su ušli u njen okvir, ali s opustošenim imanjima. Ti ljudi se dovode, ili im se dopušta dolazak u Vojvodinu, huškaju se na starosjedioce koji se proglašavaju krivim za njihove nedaće. Pored njih se u Vojvodini smještaju povjerljivi ljudi iz Srbije, Crne Gore ili "Krajina" čiji je cilj koordinacija i operacionalizacija cijeloga projekta "konačnog rešenja srpskog pitanja u Vojvodini".

I tako dolazi, s jedne strane do treće, najkatastrofalnije kolonizacije Vojvodine u ovome stoljeću, i s druge strane do odlaska velikog broja nesrba. Cilj toga je konačna promjena etničke strukture Vojvodine. Valja istaknuti i da se starosjedioci Srbi potpuno potiskuju, kao i uloga kulturnih dostignuća kod Srba u negdašnjoj "K und K" monarhiji, kao sekundarni moment. Stoga, jer se cjelokupni srpski nacionalni projekt izjednačuje s teritorijalnim pitanjima, u ovom slučaju, na srpski "Drang nach Norden".

kanskih oblasti.

Najveći stupanj ove autonomije je ostvaren u periodu od kraja '60-ih godina, napose od Ustava iz 1974. pa do "antibirokratske" revolucije 1988. U tom se periodu o Vojvodini odlučivalo najviše u njoj samoj, a najveći dio novca je ostajao Vojvodanima. Taj zaista visoki stupanj autonomije je zapravo nastao kao posljedica težnje srbijanskog vodstva oko Aleksandra Rankovića da šezdesetih godina ukine autonomiju u okviru Srbije, odnosno pokrajine Vojvodine i Kosova, s čim se nisu složili ostali jugoslavenski komunistički vrhovnici.

5) No, 1988. su pijane, naoružane horde s juga, potaknute iz Beograda, nasilno srušile legalnu vojvodansku vlast. Autonomija je formalno ostavljena, ali samo kao isprazna forma bez ikakve stvarne sadržine, što je ozakonjeno i "Ustavom" iz 1990.

6) Novi moment u razvitku Vojvodine predstavlja agresija Srbije na Hrvatsku i BiH. Ova faza traje od

Dakle, s povijesne točke, pojam Vojvodine je nastao kao izraz srpskih teritorijalnih pretenzija na južnu Madarsku i istočnu Hrvatsku, mada taj teritorij, niti povijesno, niti etnički zaista nikad nije bio srpski. Međutim, od 1945. izraz "Vojvodina" je dobio novo značenje: riječ je o teritoriju na komu se garantiraju nacionalna prava brojnim etničkim zajednicama (što se, naravno, nije odnosilo na Nijemce), koja se ekonomski štiti od izrabljivanja s juga, i koja ima svoje kulturne i povijesne osobenosti. U ovom periodu dolazi, dakle, do simbioze dva shvatanja Vojvodine: novog i starog, odnosno srpskog, ali tolerantnog spram ostalih etničkih zajednica. Nakon 1988. dolazi do vraćanja na prvo poimanje Vojvodine. Ona ponovno, kao između dva svjetska rata, postaje obična kolonija i objekt kolonizacione politike.

Kraj

Novopostavljeni dopredsjednik IO SO Subotica u interviewu za naš list otkriva zanimljivu dimenziju bavljenja ovim poslom

VRIJEME PIONIRA U POLITICI

- **Postavlja se pitanje isplati li se i vrijedi li uopće baviti se politikom i eksponirati se na tom polju u uvjetima u kakvima se nalazimo?**
- **Osnovni cilj formiranja "narodne kuhinje" baziran je na jednoj jedinoj činjenici, a to je siromaštvo koje nam je svima zajedničko.**
- **Manji broj glasova na ovim izborima upućuje Stranku da u budućim predizbornim aktivnostima mora utrošiti daleko više energije kako bi se ušlo u što jaču koaliciju.**

Gospodin Lazo Vojnić Hajduk, prošlogodišnji predsjednik Organizacionog odbora "Dužijance" nedavno je svoje mjesto rukovodioca sektora za informatiku u "Pioniru" nadopunio i položajem dopredsjednika Izvršnog odbora Skupštine općine Subotica. Bio je to dobar povod da s ovim pedesetjednogodišnjim članom predsjedništva subotičke podružnice DSHV porazgovaramo o mogućnostima provedbe u lokalnim okvirima onoga za što se Stranka zalaže, o socijalnoj situaciji u općini, problemima s kojima se susreće na novom mjestu u Gradskoj kući.

Glas ravnice: "Nalazite se na mjestu dopredsjednika Izvršnog odbora Skupštine općine Subotica. Koje su Vam kompetencije i kolika je mogućnost njihovih ostvarivanja u postojećim uvjetima?"

Lazo Vojnić Hajduk: "Bitno je reći da se u ovim političkim vremenima pojedini ljudi nalaze pred velikim izazovom. To proizilazi iz jedne dugogodišnje, desetljećima je to trajalo, nemogućnosti bavljenja politikom. Postavlja se pitanje isplati li se i vrijedi li uopće baviti se politikom i eksponirati se na tom polju u uvjetima u kakvima se nalazimo? Mislim da vrijedi više no ikada. Jer, čovjek koji se danas opredijeli baviti se politikom nije opterećen pitanjima privilegija i mate-

rijalnim pogodnostima koje će mu omogućiti egzistenciju. Više tu dolazi do izražaja ona, rekao bih, duhovna komponenta skrbi za vlastiti narod, za afirmaciju dugo godina građene ideje.

Što se kompetencija tiče, mogu reći da je kod nas poznata činjenica da su kompetencije u lokalnoj samoupravi svedene na minimum. Lokalna samouprava se bavi poslovima koji jesu u interesu građana, ali sredstva kojima bi se ti interesi praktično ostvarili izuzeta su iz nadležnosti lokalne samouprave. To dakle, podrazumijeva mogućnost njihovog ostvarivanja."

"Zakonski" sputavan princip supsidijarnosti

Glas ravnice: "Spomenuli ste da danas nije unosno biti političar. Odnosi li se to i na političare vladajuće stranke?"

Lazo Vojnić Hajduk: "Ne. Odnosi se na one 'pionire političare' kojima je sada više teoretski nego stvarno praktički pružena mogućnost izvući iz ove političke i društveno-ekonomske kataklizme ovaj unesrećeni narod."

Glas ravnice: "Vratimo se malo na lokalnu samupravu, tj. na princip supsidijarnosti za koji se i DSHV zalaže. Koliko kao član DSHV na ovoj funkciji mislite da možete doprinijeti ostavrenju supsidijarnosti?"

Lazo Vojnić Hajduk: "Kao predstavnik DSHV u potpunosti prihvaćam ovaj princip za kojega smatram da je jedini način za boljitak svijetu nas u općini. Kao dopredsjednik Izvršnog odbora Skupštine općine Subotica, prihvatio sam izvršnu ulogu lokalne vlasti. Mislim da su nam mogućnosti za ostvarivanjem principa 'što možeš lokalno, ne rješavaj globalno' dosta ograničene postojećim zakonskim regulativama, ali upravo stoga što se nalazimo tu pokušat ćemo ostvariti maksimalnu afirmaciju lokalne samouprave."

Glas ravnice: "Među prvima ste uveli 'narodne kuhinje' za sve one koji više niti za tanjur graha nemaju. Postoji li još sličnih akcija u općini, i odakle se dobavljaju sredstva?"

Lazo Vojnić Hajduk: "Činjenica je da na nas je ova politička zbilja u makroplanu dovela do ivice fizičkog opstanka. Činjenica je i da je siromaštvo masovna pojava. Iz tih razloga Skupština općine poduzela je i poduzima još uvijek konkretne korake ne bi li bar ublažila postojeću nevolju. Iz tih razloga formirane su tzv. 'narodne kuhinje', ali se i podržavaju sve akcije humanitarnih organizacija koje djeluju na teritoriju općine. "Amor vincit", "Vox humana", "Crveni krst", "Caritas"... su dobrotvorne organizacije koje trebaju pomoći pri premošćivanju i ublažavanju ove katastrofe koja nas je

I N T E R V I E W

sve snašla, a za koju mi nismo krivi. Što se financiranja 'narodne kuhinje' tiče, to u velikoj mjeri možemo zahvaliti općinskim materijalnim rezrvama i donatorima iz oblasti privrede i male privrede. Za rad 'narodnih kuhinja' formiran je štab pri SO koji preko svojih aktivista po mjesnim zajednicama "snima" stanje i tako se evidentiraju ljudi koji mogu biti korisnici ovog nepopularnog načina preživljavanja. Taj štab odgovara Izvršnom odboru i predsjedniku općine osobno."

Glas ravnice: "Kako tumačite napise u pojedinim lokalnim sredstvima informiranja koji su s dosta kritike propratili uvođenje 'narodne kuhinje', tumačeći to kao skupljanje političkih poena ili izravne verbalne napade na predsjednika općine gospodina Józsefa Kaszu?"

Lazo Vojnić Hajduk: "Osnovni cilj formiranja 'narodne kuhinje' baziran je na jednoj jedinoj činjenici, a to je siromaštvo koje nam je svima zajedničko, bez obzira na naciju, vjeru ili stranačku pripadnost ili naklonjenost. A to što se o ovome problemu u pojedinim napisima pisalo i na takav način, tumačim kao izraz nemoći druge strane koja više nije na vlasti, a dugo je bila, i koja pod svaku cijenu svaku, pa i ovakvu, akciju želi tumačiti u pejorativnom smislu. Situacija je takva da nás, koji moramo ispravljati sve njihove greške, proglašavaju za dežurne krivce, jer su oni u ovoj sredini u poziciji oporbe. Zaboravljaju pri tom jednu bitnu stvar: oni su nas do ovga doveli, a novine koje na takav način pišu o nama u njihovoj su službi."

Nedovoljna pripremljenost za kulturnu autonomiju?

Glas ravnice: "Nedavno je DSHV-u uspelo ostvariti dio ideje o kulturnoj autonomiji tako što je hrvatski uveden kao jedan od tri službena jezika u općini. Međutim, već prigodom prvog koraka i u praktičnom smislu provođenja te ideje napravljene su krupne jezične pogreške. Kako to tumačite?"

Lazo Vojnić Hajduk: "Jedna od osnovnih komponenti programa

DSHV u okviru zahtjeva za kulturnom autonomijom je i upotreba hrvatskog jezika. S druge strane, treba konstatirati da je to sprovedeno u lokalnoj samoupravi, ali kada je došlo do operacionalizacije ovoga zahtjeva na prvom koraku došlo je do omaške pojavom tog obavještajnog listića kojim

se građani pozivaju na izbore. To pokazuje, s jedne strane, realnost činjeničnog stanja, a to je rezultat gotovo potpune asimilacije Hrvata u Vojvodini iz već poznatih razloga. S druge strane, mora se priznati da je u pitanju jedna nedovoljna pripremljenost za sprovođenje u djelo onoga za što se zalažemo."

Glas ravnice: "Mišljenja oko toga je li ispravno što je DSHV na izborima nastupio samostalno su podijeljena. Što Vi o tome možete reći?"

Lazo Vojnić Hajduk: "Mislim da nije greška. Jer, DSHV se svojom pojavom na političkoj sceni i osnovnim programom zalaže za demokratske principe koji su zajednički u mnogim segmentima s ostalim demokratski orijentiranim strankama u Vojvodini. Mislim da politička svijest kod svih stranaka nije na toj razini da bi se u ovom momentu mogle prevazići sve one barijere koje su onemogućavale stvaranje koalicije na razini Vojvodine. DSHV je pokazao svoju volju za suradnjom s nekoliko stranaka što po-

kazuje otvorenost i spremnost na suradnju, ali do koalicije ipak nije došlo."

Glas ravnice: "Što pokazuje brojka od 3.500 dobijenih glasova na ovim izborima u odnosu na prethodnih 13.000?"

Lazo Vojnić Hajduk: "Na ovo bih mogao odgovoriti vrlo kratko. Manji broj glasova na ovim izborima upućuje u stvari Stranku da u budućim predizbornim aktivnostima mora potrošiti daleko više energije kako bi se ušlo u što jaču koaliciju."

Glas ravnice: "Prošle ste godine bili predsjednik Organizacionog odbora 'Dužijance' koja i pored općeg značaja nije institucionalizirana i od strane grada. Kako u ovim uvjetima iznaći rješenja za pomoć ovoj manifestaciji, kao i svim projektima u kulturi, a koji bi mogli imati značaja i za grad?"

Lazo Vojnić Hajduk: "Skupština općine Subotica u svojoj djelatnosti maksimalno podržava sva kulturna zbivanja koja se događaju na teritoriju općine, ali je financijska mogućnost pomoći iz poznatih razloga veoma ograničena. S druge strane, svojim ćemo odlukama podržavati sve manifestacije koje se stavljaju na stol kulture grada. 'Dužijanica' još nije institucionalizirana na razini općine, ali je općina čak i financijski podržava jer ona, kao manifestacija, svojim priredbama tijekom dva mjeseca pruža veliki broj kulturnih događaja, gdje centralna proslava završetka žetvenih radova predstavlja najznačajniji dio. Takve manifestacije, po svom karakteru, pored kulturološkog značaja mogu imati turističke komponente, a to je već od općeg interesa. Osim toga, u neka bolja vremena, to može biti i izazov za privredne organizacije, gdje može doći do međusobnih kontakata pojedinih privrednih predstavnika, marketinških poteza koji su vrlo bitni. A 'Dužijancom' se konačno njeguje običaj dijela jednog naroda iz kojega je ta svečanost kao zahvalnost za ubrane plodove i potekla. O takvom značaju mislim da zaista nije potrebno mnogo govoriti, jer se o tome dosta pisalo."

Zlatko Romić

Tragom jednog dnevnika**CHOPOK '94**

Opraštajući se od hotela Björnson, na Niskim Tatrama, posljednjeg dana, pred polazak kući, šetao sam kroz šumu oko hotela i pri tome slučajno našao, dopola zatrpanu snijegom, bilježnicu. Rukopis je bio nevješt, gotovo početnički, ali ipak čitak. Letimice ga pogledavši, shvatio sam da sam našao nečiji dnevnik, kojega je vlasnik tek nedavno pustio iz ruku. Hodajući dalje i povremeno upadajući u snijeg koji se uvelike topio, počeo sam čitati:

1. siječnja 1994.

Auh! Skloni taj kofer s moje šararde! Dragi moji, kako sam vam pripovido tako sam i uradio. Ušunjo sam se u ovaj autobus, tu doli di među kofere, al privario sam se u računu da ću moć ležat putom. Ova čeljad nosi toliko

2. siječnja

Po mom trbuvu kazo bi da je prošlo podne. Dragi moji, gladan sam i žedan, al

cigurno ne vide da su deset meteri nad zemljom pa njim svedno, al ovi što glede doli i još se smiju, mora bit da nisu dočuvani treće noći!

4. siječnja

Sunce me jutros probudilo. Izašo sam iz jame koju sam napravio u snigu. Odavno nisam tako dobro spavo u ladnom! Niki s tavana se žalili da njim bilo vrućina, pa nisu mogli spavat. Kažite, dragi moji, nisu l čudni, ovako dobar ladan snig, a oni očli na tavan spavat!

Al je bio dobar ručak! Borame sam se dobro najio, a znate koliko ja možem pojist.

Cio dan sam provo s mladuncima i učio kako se, da kažem po njevom, "skija". Znate koliki su moji tabani, al nisu dugački koliko

su bili njevi kad su i produžili skijama. Imo sam mali problema zbog moje bile bunde. Koliko puti su samo naletili na mene, jel me od sniga nisu vidili, pa smo obadvoje padali. Još njim njev učitelj kazo da su najbolja grupa početnika koju je dosad imo. Ne znam šta bi tek bilo da njim ja nisam smeto?

6. siječnja

Dragi moji, možem vam kazt da sam naučio "plužit". Sad ćete vi kazt tà, idite, valjda Vi već odavno znate plužit! Al nije to isto. Ode Vam ne tribaju ni konj, ni plug a ni njiva, već malo sniga, a ovim mladuncima i skije, dok meni ne tribaju, sasvim dobro me služe tabani.

Blurp! Opac, nisam tio, izletilo mi, a i vama bi dragi moji da ste se ovako fino navečerali. Cili dan sam "plužio" i makar ne ta-

Priprema za smučanje

virujte da vridi svašta podnet da čovik vidi ovu divotu! Sniga koliko vam duša ište! Izvuko sam se iz kondrljajuće škatulje i od sriće se počo valjat po snigu.

Veselje nije dugo trajalo. Dragi moji Kočandani, godine brez sniga uradile su svoje: zaboravio sam koracat po snigu. Kanda ću se još morat držat ovi mladunaca, čuo sam da i među njima ima oni koji ne znadu koracat, jel kako oni to zovu "skijat", valjda ću š njima i ja štogod naučit.

Baš su oni niki čudni, šta su i dolazali kad su oma utekli u taj velik salaš, kažu

da je to "hotel". Nisam mogo doć sebi, dok sam gledo one velike grane. A ajer frišak kako kod nas odavno nije bio. A onda posli par koračaja, sio sam u snig. Da vidite ove banderčine tu doli, pa nike lopte ko velike crvene paradičke idu doli-gori po tim debelim vringijama, pa nike batine s tanjirima, pa klupe, jeste: čitave klupe obišene na vringije, pa još i čeljad side u njima. Ajd, još razumim one s ugasnim očalama, ti

Prvo teorija

kofera, da sam se jedva smistio (još samo da mi maknu taj teški kofer sa šape!). Ima tu i niki čizama, čuo sam da i zovu "gojzerice" jal "pancerice". Ne znam idu l ta čeljad bosa kad su ove čizmetine ostavili ode doli. No, izgleda da krećemo... (dalje je rukopis nečitak, vjerojatno zbog kretanja autobusa).

Psst! Cigurno me traže! Upravo je niki zeleni milicaj gleda po koferima, možda je čuo da je jedan snižni čovik s Kočande (ova geografska lokacija je nepoznata i još se istražuje njeno točno mjesto) odlučio nač misto s više sniga, pa se ušvercovo u autobus za kojeg je čuo da će nosit mladunce nikog "deshave-a" na snigovanje. Srićom, nisu me našli! Dragi moji, zna se vaš braca sakrit kako triba!

Nada u slalomu - prvi pokušaj

M L A D E Ž

ko ko prolićno, i ovo zimsko pluženje izmori čovika i onda, onako umoran, kad sidneš za onaku večeru... šta da vam divanim, jeste da je pauza između dva ili malo dugačka, al vridi čekat!

Uff! Jedva sam osto živ! Huh! Znaete da se zdravo volim kupat, pa kad sam čuo da bazen nije daleko i da će nika čeljad ić kvasit gaće, krenem i ja š njima. Ušli su u niki zdravo velik i lip salaš, ja za njima, pa sašli u podrum. Ja opet za njima, mislim, "znađu čeljad di je bazen". Udu oni u niki špajc, ja za njima, kad tamo svi side zamotani u nike bile čaršape. Skinili oni

svoje kapute, ja moj ne možem, a u špajcu vrućina! Al taka vrućina ko u peći kad se užari čerez kruva. Vidim ja: znoje se i oni, al ne možem ja toliko daktit koliko se oni mogu brzo znojiti. Gledim ja u nji i mislim "čeljadi, ajmo napolje, bićemo pečeni ode!" a side ko urećeni, ne mrdaju. Onda sam se onesvistiio i da me kogod nije izno ko svoj bili čaršap, vaš braca bi se tamo i istopio, a da nikad ne bi dozno da to nije špajc nego "sauna"!

Posli ledenog bazena, kad sam malo došo sebi, očo sam na masažu, pa u niku "teretanu", di sam dizo i dizo teret, al sam se manio kad sam svatio da je to jalov poso. Najposli, mrtav umoran lego sam u moju rupu u snigu i zaspo ko zaklan.

"C" grupa spremna za start

još neravna, zdravo je opasna. Ja sam ravno stazu i lipo kažem onom s micikom "Dočekaj malo", a on "Pozor - Sad!". Vidim ja: krenio onaj sa skijama ne šali se, ja livo, on

Hop, hop, hop, hop

livo, ja desno, on desno, livo-desno i pa! Pravo u mene! Svi se smiju, ja pcujem, opet namišćam stazu. Nisam ni vidio drugo kad me ošajdarrio s leda. Onda sam se rarsrdio i nisam se vratio do uveče.

Večeras je bilo slavlje. Svi se skupili tamo di ručamo i večeramo. Prvo su nika strašna dičurlija šetala i plašila čeljad. Niki gusari, supermeni, pijanci, svakaki ji bilo. Al stalno su im sivali u oči s nikim škatuljama i, na sriću, uspili su ji otirat.

Onda je taj njev učitelj, istina bio je i meni jedno vrime, dilio diplome i na-

grade. Nisam ni znao u čemu su se sve oni takmičili, u dadijanju dice, u postavljanju pitanja, gubljenju novaca, mavanju micikom, a onda je pročitana specijalna diploma za "nevidljivog smučara", već sam se ponado da je to meni i tio sam i ispravit da ja nisam "smučar" već snižni čovik s Kočande (lokali-zirali smo Kočandu kao zemljopisni pojam

brežuljka iza Starog Žednika na putu prema Bačkoj Topoli. Uredništvo.), kad izade jedan toliko nevidljiv da ga ni ja nisam do tad vidio i ništa mi nije ostalo već da mu priznam pobeđu.

Posli su svi izašli napolje i ja za njima da vidim šta će to bit i evo sad čekam...

Tu se dnevnik naprasno završava, vjerojatno se "snižni čovik" uplašio vatometa koji je priredjen po završetku dodjele diploma i kolajni.

Šaljem ovo uredništvu sa željom da objavi ovaj dnevnik, i još jednu molbu bih imao, naime ja sam se čitajući ovaj dnevnik ZABORAVIO i kada sam se vratio autobus je već otišao. Stoga vas molim: ŠALJITE AUTOBUS PO MENE!!!

Robinson Crusoe - Sniježni

CHOPOK '94

Slalom "A" grupa

1. Burger Robert	17,64
2. Saulić Željko	18,10
3. Orčić Oliver	18,27
4. Vojnić Kristijan	18,68
5. Berberović Slobodan	19,04
6. Dulić Pajo	19,18
7. Sabanov Aleksandar	22,88
8. Šimić Jovan	43,51
9. Bedić Pere	/
9. Crnković Kalman	/
9. Orčić Mirko	/
9. Merković Tomislav	/
9. Merković Slavko	/
9. Sudarević Zvonimir	/

Slalom "B" grupa

1. Skenderović Merlina	17,80
2. Skenderović Senka	17,91
3. Skenderović Jozefa	17,96
4. Orčić Sanja	19,19
5. Šarčević Julija	19,80
6. Šarčević Katarina	20,34
7. Sudarević Nada	20,53
8. Ostrogonac Zdenka	20,56
9. Stantić Stanislava	22,06
10. Žigmanov Ana	23,03
11. Žandorkić Snežana	27,76
12. Saulić Silvana	36,02

Slalom "C" grupa

1. Skenderović Zinka	14,01
2. Merković Goran	14,88
3. Sabanov Nikola	15,03
4. Žandorkić Tihomir	16,46
5. Merković Silvija	18,18
6. Šarčević Elizabeta	18,58
7. Berberović Slobodanka	22,30

Zlato, srebro i bronca

8. siječnja

E, ljudi moji, danas da ste vidili čega je sve bilo. Mladunci su "oslobodili" komad staze za sebe, pozabadali njeve batine i napravili niko takmičenje. Prvo su išla dica, pa divojke i žene, pa muški. Muški su imali najstrmiju stazu, i ja uslužan ko uvik, bio sam tamo da pomognem. Tako strma staza, pa

Piše: **Marko Kljajić**

NOVI SLANKAMEN

Zemun i Petrovaradin sjedišta srijemskih biskupa

Gradanima Mitrovice bilo je jako stalo da imaju biskupa u svojoj sredini. U izjavi 1655. oni tvrde: "Srijemska biskupija ima 30.000 vjernika, u gradu Mitrovici postoji prostrana kuća s oratorijem i vrtom, što može biskupu služiti kao sigurna i slobodna rezidencija. Za svoje uzdržavanje biskup može imati dvije župe koje godišnje daju 200 talira, car je obećao još 233 talira, a narod će dati pšenice i vina obilno". Veći se broj franjevaca protivio imenovanju posebnog srijemskog biskupa zbog razmjerno malog broja vjernika. Zato Sveta Stolica uza sva nastojanja bečkoga dvora nije htjela potvrditi **Jurjevića** za biskupa, kao što to nije učinila za sve vrijeme turske vladavine.

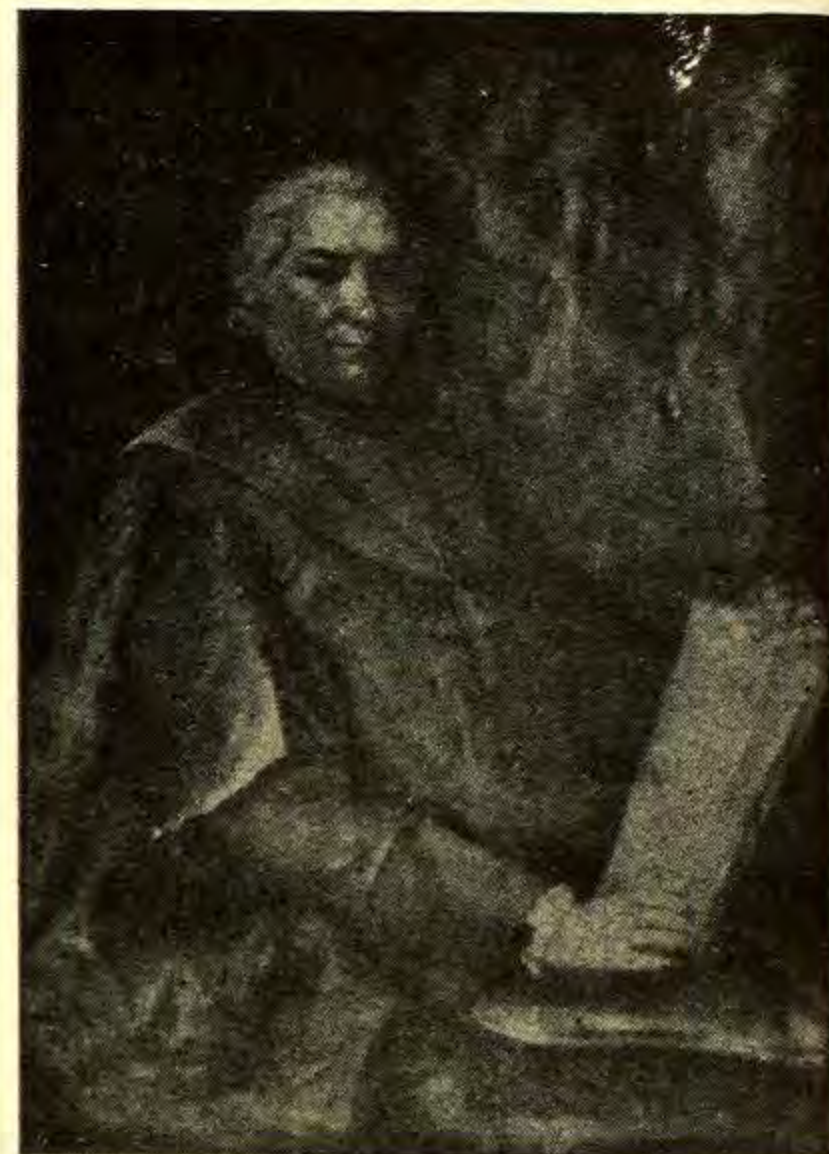
Po istjerivanju Turaka iz Srijema 1691. godine, odnosno 1699. biskupsku službu i vlast srijemskog biskupa vrši **Franjo Jany** (1678. do 1701.), a prije dolaska prvog rezidencijalnoga srijemskog biskupa **Franje Vernića** glavnu brigu za poslove i potrebe srijemske biskupije ima **don Luka Natalis**, župnik, misionar u Nijemcima, i vikar beogradskoga nadbiskupa za Srijem. Kad je 1708. imenovan beogradskim biskupom vrši biskupsku službu kao administrator Srijemske biskupije. Franjo Vernić, rodom iz Riginovca na Sutli, od 1707. prepošt požeškog Kaptola i zagrebački kanonik, kao rezidencijalni srijemski biskup 1718. nastanio se u Zemunu i otuda upravljao svojom biskupijom. Biskup Vernić započeo je graditi rezidenciju u Zemunu gdje bi potonja župna crkva postala katedralom, ali je to prekinuto njegovom preranom smrću 1729. Za srijemskoga biskupa potvrđen je dana 15. veljače 1734. **Szörényi Lászlo** (Ladislav Sörenji). Sljedeće godine došao je u Srijem, zadržavši kanoničko mjesto u Njitrí (Nitra), u današnjoj Slovačkoj. Neko je vrijeme boravio u Kaptolu kraj Požege na posjedu srijemskoga biskupa; zatim od 1736. do 1746. u Iloku odakle je vizitirao biskupiju. Htio je u Zemunu kupiti Vernićevu kuću za rezidenciju, ali nije uspio. Želio je proširiti Srijemsku biskupiju i na vukovarsko, vinkovačko i županjsko područje, ali bez uspjeha. Oko 1746. za vlastiti je novac ku-

pio u Petrovaradinu jednokatnu kuću za 3.500 forinti, upriličio je za rezidenciju i u njoj otvorio domaći oratorij Svetoga Petra. Ista kuća i danas postoji u ulici Matije Gupca (odskora Beogradskoj), a do Drugog svjetskog rata Jelačićevoj, koja je tek dvadesetak metara udaljena od rodne kuće bana Josipa Jelačića. Marija Terezija namislila je graditi katedralnu crkvu u Petrovaradinu, te je u tu svrhu dala 9.000 forinti iz dohodaka ostrogonske dijeceze. Bio je među najsirašnijim biskupima, te je jedva mogao namiriti najminimalniju taksu državi. Uredio je jedno mjesto za izobrazbu svojega pitomca u Trnavi (današnja Slovačka) za potrebe Srijemske biskupije. Prigodom zlatnog jubileja u Njitrí, 1747. godine, carica **Marija Terezija** darovala je svečaru dragocjen prsten. Nakon toga, još je kraće vrijeme upravljao srijemskom dijecezom da bi se 1749., u 78. godini života, povukao iz službe, zatraživši da se za nasljednika postavi **Nikola Givović**. Vratio se u Njitrú, gdje je u samoći živio, čitao i pisao sve do svoje smrti 13. studenoga 1752. Njegova se slika danas nalazi u dakovačkoj biskupskoj rezidenciji. Broj pravih župa u to vrijeme bio je u obje dijeceze isti; osam u srijemskoj i osam oko Đakova.

Nasljednik biskupa Szörényia, **Nikola Givović** rođen je u selu Karmenu, kod Orebića na Pelješcu 7. kolovoza 1693. Učio je u Budimu i Beču gdje je najprije bio dvorski kapelan, a 1723. pečuški kanonik. Pomoćnikom biskupa Szörényia imenovan je 4. lipnja 1749. Naslijedio ga je 1752. Ponovno je uspostavio župu u Slankamenu 1755. kada je i proširena i obnovljena crkva u Starom Slankamenu posvećena Svetom Nikoli biskupu, ispovjedniku i zaštitniku mornara, zajedničkom svecu Zapada i Istoka. Proširena je doprinosom carice Marije Terezije, što se razabire iz grba na tornju crkve. Givović je i osnovao škole u Karlovcima, Kamenici i Mitrovici. Umro je u Petrovaradinu 15. svibnja 1762.

Givovića 1762. nasljeđuje **Ivan Paxy** (Ivan Paksi) na srijemskoj biskupskoj stolici, a njegovim prelaskom na zagrebačku biskupsku stolicu 12. lipnja 1770. prestaje niz samostalnih biskupa srijemskih. Bulom ("Universi orbis") pape **Klementa XIV.** od 9. srpnja 1773. provedeno je sjedinjenje Bosanske i Srijemske biskupije, s tim da svaka zadrži svoj naziv. Obje su još od XIII. stoljeća inkorporirane u mađarsku crkvenu hijerarhiju i podvrgnute jurisdikciji

Metropolije u Kaloči (Kalocsa) u današnjoj Mađarskoj. U tom sklopu ostale su i nakon sjedinjavanja, sve do podignuća Zagrebačke biskupije u Metropoliju i osnivanja "Hrvat-

*Nikola Givović, biskup srijemski
(1752-1762)*

ske-slavonske crkvene Provincije" bulom pape **Pia IX.** "Ubi primum placuit" od 11. prosinca 1852. godine, što je zasluga Petrovaradinaca. Dakle, preko šest stoljeća ostao je samo naslov biskupije srijemske, a nastojanje Svete Stolice da u Svetom Metodu obnovi Metropoliju Panonsko-srijemsku osujećeno je otporom protivnika odmah iza smrti slavenskoga apostola, a pod upravom Kaločke Metropolije Srijemska biskupija bila je 150 godina. Naslov Metropolije Srijemske biskupija dobila je od cara **Konstantina Velikog** i nosila ga do propasti Rimskog carstva, tj. do razorenja Sirmiuma 441. od Hunna pod vodstvom **Attila**, odnosno potpunog razorenja od Avara (pod Kaganom) 582. od kada Sirmium više nije povratio prijašnju veličinu i sjaj.

Za biskupovanja Ivana Paxyja u Srijemu, Slankamen ima 267 katolika. Godine 1783. naseljavaju se u Slankamen i osnivaju novo naselje - Novi Slankamen: Hrvati, Česi, Slovaci i Nijemci. Župa u Starom Slankamenu ostaje do 1862. kada se prenosi u veći, Novi Slankamen.

Nastavit će se

Piše: mr. Zoran Primorac

Hrvatski velikani svjetske znanstvene i filozofske misli

Ruđer Bošković

Ovaj Boškovićev geometrijski relativizam predstavlja začetak jednog pravca u filozofskim refleksijama geometrije pod nazivom "konvecionalizam", koji mnogo kasnije postulira H. Poincare (Poankar). Razmatranjima o fizici i geometriji Bošković, također, otvara jednu novu stranicu u filozofskom pristupu koji se početkom ovoga stoljeća pojavljuje pod nazivom filozofija znanosti, koja je danas jedna od najznačajnijih grana filozofije čiji je zadatak osmisliti samu spoznaju. Bošković je, mada ne tako sustavno, dotaknuo osnovne probleme te filozofije kao što je relativnost spoznaje, te uloga i zadaća hipoteza u znanosti.

Pokušali smo dati jednu sliku Boškovićeva osebujna interesiranja i rada, pri čemu nemamo mogućnosti govoriti o njegovu radu iz oblasti arheologije, filologije i dr. Njegovo interesiranje od svemirskih gibanja do geometrije stanice pčela pokazuje da se može govoriti o jednom grandioznom umu koji iznenađuje. Aldo Huxley (Haksli) u III. poglavlju svojega "Antic Hay" stavlja Boškovića u vezi s tim u red s Michelangelom (Mikelandelom), Leonardom, Händelom (Hendlom) i Wrenom.

Bošković kao diplomat

Bošković je, zbog svoje umješnosti iz svih oblasti ljudskog djelovanja, bio rado priman u svim visokim krugovima tadašnje Europe. Pošto je bio veliki putnik i dobar poznavatelj prilika u tadašnjem civiliziranom svijetu, vješto je ušao u tajne političkog života. Kratki prikaz njegovih putovanja bi bio sljedeći: poslije Rima odlazi u Beč upravo po diplomatskom pitanju, tj. zastupati pred carem Franjom I. Republiku Luccu u sporu s Toskanom. U jesen 1759. uputio se Bošković u Francusku, a sredinom svibnja 1760. prešao je i u Englesku, gdje je postao članom Londonskog učenog društva "Royal

Society". Godine 1761. pošao je radi motrenja prolaz Venere ispred Sunca u Carigrad, a 1762., u Poljsku. U Rim se vratio 1763. O tom putu objavio je "Dnevnik jednog putovanja". Iste je godine izabran za profesora matematike na Sveučilištu u Pavu, a 1770. preselio se u Milano gdje je za njega austrijski guverner Milana, grof Firmain, osnovao katedru za optiku i astronomiju. Tijekom 1773. seli se u Mletačku republiku, a odatle u Pariz. Tamo je bio direktor optike za mornaricu, gdje je primio francusko državljanstvo. Kako se Boškoviću zdravlje pogoršavalo, otišao je 1782. u Italiju. Godine 1783-85. boravio je u Bassanu, a zatim se 1786. nastanio u Breri, gdje je i umro.

Premda se tek jednom vratio u Dubrovnik (1747), brinuo se uvijek za svoje i za rodni grad, za koji je vršio važne diplomatske misije, a nije zapustio ni maternji jezik, kako svjedoče pisma braći Bari i Boži, te sestri Anici.

Kao zoran prikaz Boškovićeve stalne brige za svoj grad može se navesti njegovo zalaganje u rješavanju spora između Rusije i Dubrovnika u vrijeme rusko-turskog rata 1768-74. Povod za petljaja bio je jedan događaj u Đenovi. Godine 1769. javio je dubrovačkom Senatu konzul u Đenovi da su nakon ulaza u Sredozemno more Rusi kupili u Đenovi jedan brod i naoružali ga, sa svrhom da napadnu Turke, kao i brodove njihovih vazala. Pošto je Dubrovnik u to vrijeme bio u stanovitom vazalnom odnosu s Turskom, to je ujedno predstavljalo neposrednu prijetnju i za samu Republiku. Dubrovačkom konzulu u Đenovi pošlo je za rukom, pomoću tamošnje vlasti, da se taj ruski brod zaplijeni i razoruža. Međutim, saznalo se da je kupnju tog broda izvršio sam admiral ruske mornarice grof Aleksej Orlov, zapovjednik u Sredozemnom moru. Ovo je bio izravni poziv da ruska mornarica napadne dubrovačko brodogradništvo i samu Republiku. Nastala je opasna situacija

za Dubrovnik. U tom momentu pritekao je u pomoć Bošković koji je 12. listopada 1771. poslao pismo poljskom kralju Stanislawu Augustu Poniatowskom, s kojim je bio u dobrim vezama za vrijeme boravka u Varšavi, da preda pismo ruskoj carici Katarini II. i da je moli za ispriku. Ova aktivnost, i druge diplomatske akcije Dubrovnika uspjele su umilostiviti Katarinu II. tako da nije došlo do tragedije. No, ipak, Rusi su se pokušali osvetiti na drugi način, kao što je postavljanje niza neostvarivih zahtjeva pred dubrovački Senat.

Jedan od tih zahtjeva bila je i gradnja pravoslavne crkve u Dubrovniku. Senat i Bošković uvjerali su Njezino Visočanstvo da za to nema potrebe, jer pravoslavna crkva nikada nije postojala u Dubrovniku i "koja kroz tolika stoljeća nije bila nikada osnovana".

Ova agresivnost ruske politike nije se mogla mjeriti s turskom, jer ne samo da se od Dubrovnika tražilo da bude u savezništvu, nego da mu se uništi kulturni identitet. Stoga Bošković, uvrijeđen, piše u pismu Frani Ranjini 1. svibnja 1771. da u slučaju da su na mjesto Turaka u susjedstvu Rusi, Dubrovnik ne bi postojao, jer "kada bi oni bili gospodari u krajevima susjednim našim, ili na kopnu, ili na moru, onda bi izgubili sve, jer bi u tom slučaju bili Dubrovčani preplavljeni pravoslavcima (tj. "grcima")..."

Ovo je samo jedan mali primjer Boškovićeva zalaganja za rodni kraj. Kako je dobio više naobrazbe u Rimu, radove dobrim dijelom objavio u Italiji, a na talijanskom većinom vodio korespondenciju, mnogi su ga smatrali Talijanom. On je uvijek kod toga prosvjedovao. Tako, npr., kada D'Alambert (D'Alamber) u polemici s Boškovićem piše za nj da je "talijanski matematik koji ima ime u matematici" on odgovara na strani 450 svojega "Voyage astronomique et géographique" (1770) da je "naš autor Dalmatinac, iz Dubrovnika, a ne Talijan..."

Kraj

K U L T U R A

Zapažen uspjeh Branka Ištvančića iz Tavankuta na međunarodnom filmskom festivalu

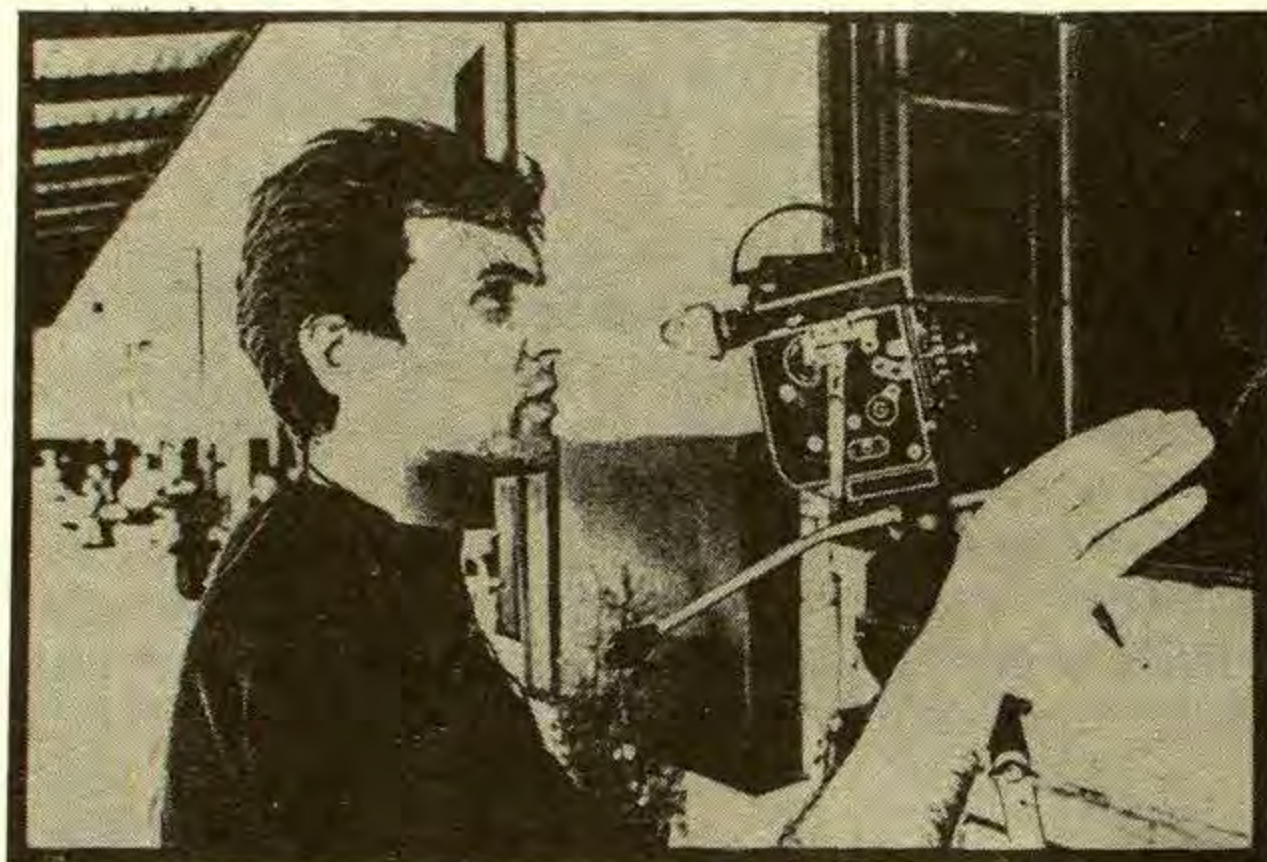
"RASTANAK" IDE EUROPOM

Zagreb - Kratki nijemi igrani film "Rastanak" (9 minuta), raden po scenariju i u režiji **Branka Ištvančića**, studenta treće godine tv i filmske režije na Akademiji dramskih umjetnosti u Zagrebu, sudje-

lovao je na "Međunarodnom festivalu filmskih škola" koji je održan u Münchenu od 27. studenoga do 8. prosinca 1993.

"Rastanak" je, pored još pet kratkih filmova drugih autora, predstavljao zagrebačku Akademiju na ovoj međunarodnoj smotri talentiranih studenata filmskih škola iz gotovo cijele Europe (izuzev SRJ) i nekoliko vaneuropskih zemalja (Australija, Novi Zeland...). Ištvančićev je film prikazan u najboljem i najposjećenijem terminu festivala (u vremenu od 20 do 22 sata) što po sebi već govori dovoljno. Uzme li se na um podatak da je predsjednik žirija bio glasoviti njemački redatelj **Wim Wenders** to govori puno više.

No, ono što je vrednije pozornosti događa se nakon festivala. Slijedi poziv iz Londona, jedino njemu sa zagrebačke Akademije, od strane "First film foundation", organizacije koja podupire talentirane mlade autore. Njihov je filmski kritičar, promatrač festivala u Münchenu, uvrstio "Rastanak" u program Fondacije koji će biti prikazivan po većim gradovima Europe (Pariz, Madrid, London...). Na kraju bi šest najboljih filmova iz toga programa trebalo biti u svjetskom gradu filma, u Los Angelesu. Poželimo mladom Tavankučaninu da njegov film otvori vrata i filmske Amerike.

Branko Ištvančić

Domagoj

Tri godine Znanstveno-istraživačka sekcija HKPD "Matija Gubec" iz Tavankuta je prisutna u zbornicima PČESE

PROŠLOST SE NE SMIJE ZABORAVITI

Prije nepune četiri godine pri HKPD "Matija Gubec" obnovljen je rad Znanstveno-istraživačke sekcije, čija je temeljna zadaća očuvati od zaborava povijesno-kulturne naslage Tavankuta, te pokušati istražiti ono što zaborav lagano prekriva. U suradnji s Crkvom, mjesna "dužijanica" dobila je svoj povijesni oblik, "kraljice" pjevaju na "Dove"... Istraživačke djelatnosti prihvatila se malobrojna skupina, uglavnom mladih ljudi, zaljubljenika u svoje selo i svoj narod, i krenula u pionirski posao, nošena mladalačkim poletom, ali bez sustavnog pristupa i većih istraživačkih projekata (kojih sada ima, ali zbog nedostatka vremena, jer je većina na studijama, taj posao stoji). No, i ti sitni koraci urodili su plodom.

Stupilo se u kontakt s Kulturno-istorijskim društvom "Proleće na čenejskim salašima - PČESA" koje želi, kroz razne programe očuvati povijesni specifikum i kulturni identitet Vojvodine. Ono svake godine, od svojega osnutka, tiska Zbornik u ediciji "Istorija poljoprivrede, salaša i sela", na određenu povijesno-kulturnu temu. Prve godine suradnje (1991) zadana tema je bila "Seoske i salašarske škole u Vojvodini".

Znanstveno-istraživačka sekcija tavankutskog Društva bila je zastupljena radom **Pere Zigmanova** "Zlatna škola". Autor je u radu prikazao malu, ali značajnu povijest ove škole koja više ne radi u "Zlatnom kraju" u Tavankutu (od njene gradnje 1908. do kraja rada šk. god. 1978/79.) kao tipičnu sa-

lašarsku školu u ovim sjeverozapadnim bačkim krajevima. On se je, u prikupljanju podataka za ovaj rad, služio postojećom arhivom OŠ "Matija Gubec" iz Tavankuta, kao i usmenim kazivanjem bivših učenika "Zlatne škole". Prikazujući broj učenika tijekom školskih godina (ukupno oko 2.200); broj i vrstu predmeta, njihovu promjenu, način na koji je nastava bila organizirana, imena učitelja... autor je uspio rekonstruirati život ove škole vjerodostojno. Zanimljive se čine, za širu javnost, dvije činjenice: prva, u njoj su radili oba osnivača HKPD "Matija Gubec" **Većeslav Omahen**, podrijetlom Slovenac (od 1921. do 1939.) i **Ivan Prčić - Gospodar** iz Tavankuta (od 1937. do 1941.). Druga je, da je u njoj, u šk. god. 1940/41., kao učitelj trećeg razreda radio **Aleksa Đilas**, kasnije visoki partijski dužnosnik i brat Milovana Đilasa, jedno vrijeme najpoznatijeg jugoslavenskog disidenta.

U knjizi VIII. iz 1992. tema je bila "Stari zanati u Vojvodini", a objavljen je rad **Tomislava Zigmanova**: "Obrt u govoru bunjevačkih Hrvata". Zadaća je toga rada bila obraditi u govoru bunjevačkih Hrvata nazivlje za obrte jednog dijela onoga što se neposredno odnosi na obrt: obrtnike, radione, oruda, mjere, mjerne naprave i nestručne radnje. Iz rada je, međutim, izostala obrada nazivlje za pojedine radnje u određenim obrtima (npr. sve radnje pri tkanju), pribora i sredstava u obrtu, kao i predmeti (ili dijelovi predmeta) nastali obrtnikovim djelanjem (npr. seoska kola i njeni dijelovi). Rezultati i

saznanja do kojih se radom došlo su zanimljivi i do sada (čini se) na ovaj način neobrađeni. Etimologijska obrada nazivlje za obrt(nike), npr. pokazala je da govor bunjevačkih Hrvata (pre)poznaje 45 obrta, za koje ima 54 nazivlja; od kojih 26 riječi svoj korijenski dio duguju jednom od slavenskih jezika (npr. kotlar, kolar...), 11 riječi dolazi iz turskoga jezika (sarač, sajdzija...), 8 iz njemačkoga (šloser, šuster...) 8 iz mađarskoga (cipelar, pinter...), jedna iz starogrčkoga (sapundžija). Građa za ovaj rad crpljena je iz "Rečnika bačkih Bunjevaca" Marka Peića i Grge Bačlije, što sobom nosi sve prednosti (kao i mane) toga rječnika: sa svojih 17.000 odrednica on zasigurno nije ugradio u sebe sve riječi govora bunjevačkih Hrvata.

Prošle, 1993. u knjizi IX. na temu "Parske kuće" objavljen je rad **Pere Zigmanova** "Gradnja kuće 'nabijanice'". Na osnovu kazivanja još živih majstora koji su nabijali ne mali broj salaša i kuća, autor je predočio način gradnje kuće "nabijanice". Rad je otvoren prikazom kopanja i nabijanja temelja kuće, nabijanja zidova, preko stavljanja krova (nabrajajući vrste građe: "na fajer", "na dvi vode", "lomljena" i "francuska" građa), a završen, kako to biva, prikazom zidanja "zabata". Na ovaj način pridodat je mali detalj iz određenog kuta promatranja fenomena panonske kuće u cjelini, a za nas značajno postojanje zapisanog traga ovoga, sada nepostojećeg načina gradnje.

Znanstvenik

B U N J E V A Č K O B O C K A L O

REDOVI

- Ej, komšija! Jesi li trizan? Šta je, ni Faljnis nema? Čije su te to vaške kidale? Sav ti je kožu u rojtama. Šta šantaš?... - čujem ja Albu kako se smijucka i svakim pitanjem, ko kalapačom, me trevlja, jevo ode u vr glave. Nije meni dosta nevolje, već me još i on žaga.

- Ajde, - čujem ga ko kroz san - ostalo mi još vina od ovi svetaca, a mož i rakije, ako još nisi klafačovo, a tako mi izgledaš ko da ni sinoć nisi večero. Na te dvi blažene riči momentalno se probudim, pa stanem i to na jednoj, onoj zdravoj nogi.

- Nemoj mi izigravat rodu, već stani s obadvi na zemlju - kroz smij će Albe.

- Ta mani me. Na ovoj su mi drugi stáli. Ne znaš ti kaka je gužva u onibusu.

- Nije ni čudo, kad svaki po dana izade jedan na salaš. Al, čerez čega ti ideš onibusom? Di ti je limuzina?

- Čekaj da ti prvo ispripičam. Limuzinu sam ostavio u varoši. Nije prošla "teknički prigled". Pa ni trudnice ne prigledaju tako. Vaspun mi je kraći za tri centi. Kažu da tako puno zagađiva. Sad ne znam, jel da istežem vaspun, jel da kupim drugi? Kupio ja drugi, al sad se ne slaže seriski broj vaspuna sa drugim brojevima na limuzini. Ta da ti ne kažem, koliko su me navozali. A digod da odeš, kažeš-Faljnis-, pitaš, moraš platit. Otac i one uplatnice, sto puti su skuplje od takse. Šta da ti kažem: pet puti sam moro kod dileru prodavat marku po marku.

- Zato ti šantaš, što si moro ić pišće. Šta nisi očo u Beograd. Tamo ti je to lako. Čuo sam da oni, niki uncuti, maznu limuzinu i kažu da su je kupili. Malo deblje plate i već je na njevom imenu, a ti se toliko natabano, čerez jednog vaspuna?

- Ta nije tabananje, već onibus. Taka je gužva bila, da smo ja i još dvojca, stali na ovoj nogi, koju sad odmaram. Kožuv su mi poderali još na počelu, kad sam se guro u onibus.

- Da si bijomed pijo, u onibusu bi čitav bijo - žagne me Albe, ko bricom u trbu.

- Al kad smo već kod pića, svrati, pa da se izdivanimo malo. No, šta nisi sašo na stani, već podrug duži dalje? ...

- Ta, mani. Dok se nisam, što ono kažu, rovoškom borbom, probio laktovima do onog puceta za signal, pa dok ga nisam pripušio, a izgleda da se gepezu cincilator popreo, prode voz. Al, kad sam dreknio, tako je fekovo ko da je vidio finance.

Udemo mi tako u sobu. Božićnu granu još nije pokvario, al vidim da je već počela opadat, pa mu tako i kažem.

- Ovo je srebrna, pa ne smi opast do posli Tri kralja.

Slegnem ramenima i privatim čašu rakije. On je pio vino, jel kaže da su baš malo-

pre užnali. Kad smo nazdravili, potužim mu se:

- Ta ni struju nisam dospio platit. Znaš koliki je red oko banke? Ko prošijun oko Velike crkve na Brašančevo. Kažu da još od juče poslipodne stoje, da i ne zakači kamata.

Albe sagne glavu, frkne kroz nos ko piktor, pogleda me i kaže:

- Nemoj mi o struji. Natakarili su i televizor na struju. Pa ja ga skoro ni ne gledam, a borame nemaš ni šta vidit na njemu. Bolje da ti sto kilovata struje plaćamo za likove, jel za štogod pametnije. Na televizoru kažu svašta, lažu, al zato niko ne odgovara. Jeto, čuo si da kažu, da imamo razbojnika, ubica i pljačkaša u vladi, a niko ništa. Pa, majku mu, jel treba povraćat te razbojnike, jel onog koji je to kazo! Nego, jesi li čuo da se ljudi višaju čerez mula?

- Albe, - dreknem ja - jesi li lud, jel ti vino već udarilo u tintaru? Koliko smo nula ispratili i koliko ćemo još, pa da se višamo?

- Jeste. - furtom će on - Jedan penzioner lipo na colštuk izmirio nule i tio na pošti platit struju, a poštaška kaže da mu colštuk nije dosta dugačak i nije primila uplatu. Ovaj, da ga ne zakači kamata, obisio se. A dobar je čovik bio.

- Šta će tek naši šverceri posli uvođenja ovi taksimetara od deset maraka po glavi? Za motor je trideset, a molim te lipo, za biciglu samo sedam!

- Nemoj se dat u sekiraciju. To će trajat samo dotleg dok ljudi iz vlade ne prodaju svoj, po državnom blagoslovu prošvercovan, jel od švercera zaplinjen, da ne kažem

otet i opljačkan benzin. Znaš, nakotilo se puno sitni švercera pa je državni monopol ugrožen.

- Idi, Albe, u majkinu čorapu! Pa nisu ni Madžari luckasti. Jevo, već danas prodaju benzin ispod dvi marke.

- Kako misliš prodaju?

- Pa, tako. Za nji taksa ne vridi. Napune rezervar, pridu priko i istoče. Njeva vlada nije toliko blendava da rodenoj čeljadi ne da života. Vidićeš da će sad bit pun "buvljak" Madžara i Rumunja. Biće sve jeptinije, pa i wc-papir. Nego, znaš ko Madžarima mož smrsit konce? Oni priko Drine i Dunava. Za nji takse ne vride.

- Pa dobro, a di smo mi tu?

- Mi smo ti ovce za šišanje. I to ne samo za šišanje, jel i dosad su nas šišali i to na nulaš. Sad nam izgleda i kožu oće odrut. Pa jesi li glaso za ovu vladu? Tako triba!

- To je bilo lani. Al ni lani nisam glaso.

- Jeto vidiš. Koji su glasali ne plaćaju taksu. Ajd, zbogom.

- Zbogom. Samo nemoj priko ograde, da na drotu ne pokidaš cincilator! - smije se Albe ko vrag.

Prošo sam kroz tarabe, al prija podne sam prolazio ko gadžo ispod taraba. Naposlitku, ovoj vladi moram skinit šepicu. Doveda je čeljad u red. Red na granici, za krup, mlako... a za penzije da ni ne spominjem. Pa još samo da mi kogod kaže da u ovoj državi nema reda, opac, redova. Al kad bude reda, neće bit i redova.

bać Stipan

AUGUSTIN IZ ZABATKE

Moram Vam ispripičat kako sam prošla ovi dana. Znaš, znala sam od prija da su espeesovci velike muštre, al da nas baš toliko, na naše oči zavitlavaju... Uvik se sitim onog njevog lanjskog plakata s ružom brez njenog ploda.

Ovi dana moj bačo je dvared dobio penziju. Stoje u redu od ujutru da bi dobio 3 i po milijarde. Kad je došo na red kažu mu da nemaju sitnog novca, već od njega traže da im on da kusur. I kad je posli još tri sata čekanja uspio doć do novaca, kupio je jednu marku. Posli par dana na televizoru je čuo da će dobit još niku razliku, pa on opet u red prid banku. Kad je došo na red, ovi opet po starom: nemaju sitnog novca, al nek se skupi nji više, pa da zajednički uzjašu jednog "miloša". I kad su se našli odu u dućan zajedno, kupe kruva, mlaka i tista, i još i kusur raspodile.

I tako kad se bačo vratio iz dućana i ispripičao mi kako je prošo, odem ja u va-

roš kupit "Subatičke" i putom gustiram kako nas ovi na vlasti krađu. Otvorim "Subatičke", kad tamo espeesovci pridikuju o danu varoši. Kažu da se mora slaviti dolazak komunizma, odlazak Madžara, jel je to zapravo "oslobodenje". Pridlažu "neutralan" datum, a to je prvi spomen Subatice: sudenje lopovu Augustinu iz Zabatke 7. maja 1391. I onda mi svane. Lopovluk. Pa da. Huncuti su to. Kažu da je to neutralan dan koji nikog neće vridat. Samo traže da svi mi slavimo lopova. To što bi se vridna čeljad uvridila, ni po brige. Taki je danas i tako malo. Cigurno bi posli tražili i da mu se spomenik digne. Posli bi došle njegove slike, pa i biste. I tako bi od nji lagano učili zanat kojeg su oni već odavno dobro naučili.

No, od sveg tog zasad ništa, al lopovluk ostaje. U banki su kazali da nemaju novaca i da će i dobit u tri poslipodne. Ko će čekat tri sata? Al zato je banka do tri sata uspila kupit deviza koliko je tila. Cina marke je očla duplo, a ja sam platu pripolovio. Tako je to kad se živi s lopovima.

snaš Janja

MLADEŽ MLADEŽ MLADEŽ MLADEŽ MLADEŽ MLADEŽ MLADEŽ

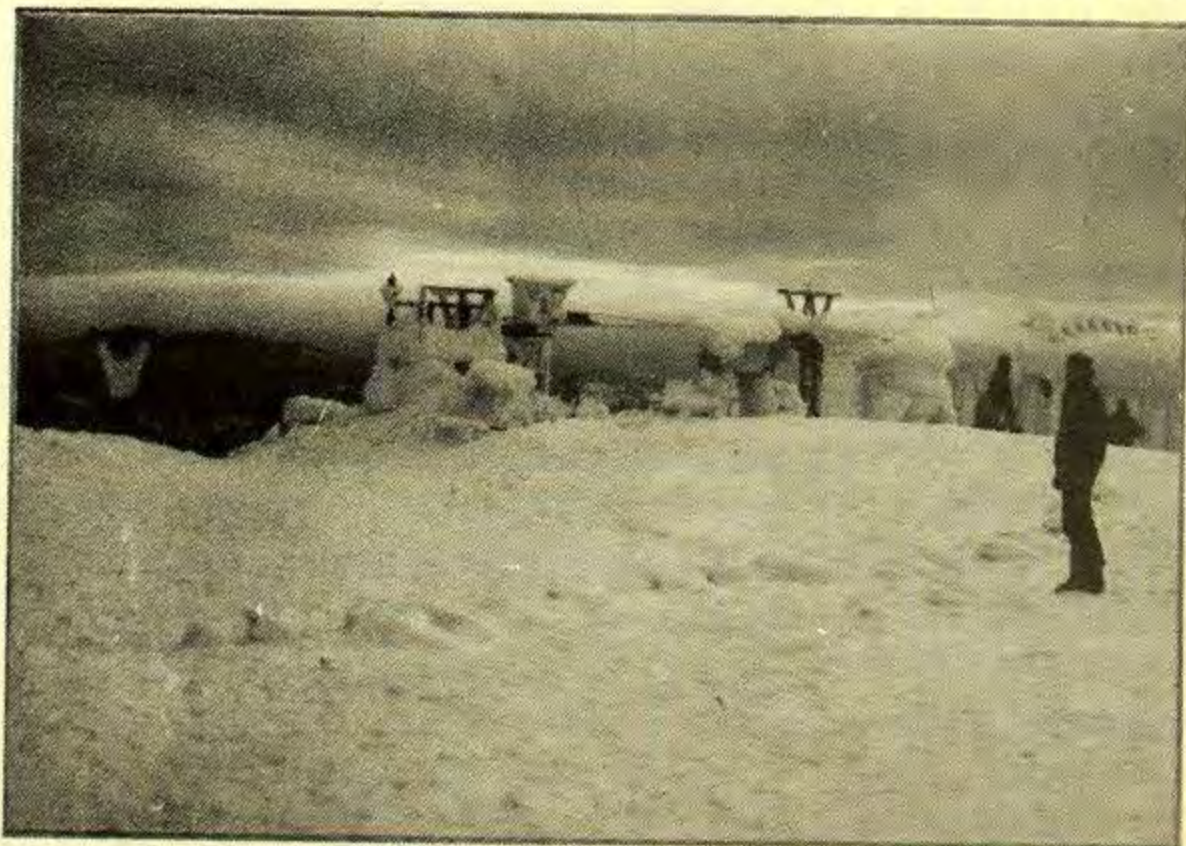
Najbolji među najboljima - Robert Burger

Prvi pokušaji Zvonimira i Kalmana

Nakon slaloma dobro je došao mali predah

Chopok - kao da je na nekoj drugoj planeti

Mirko i Novica prvih dana

GLAS RAVNICE - Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini - Izdaje: DSHV, 24000 Subotica, Trg Lazara Nešića 1/x; tel./fax.: (024) 51-348; Žiro račun: 66600-671-7-9027 SDK Subotica. List je registriran kod Pokrajinskog sekretarijata za informacije pod br. 651-85/90. "Glas ravnice" izlazi 15. u mjesecu. Godišnja pretplata je protuvrijednost 5 DEM, za inozemstvo 30 DEM. Cjenik reklamnog prostora: cijela strana 100 DEM; pojedinačni mali oglasi 1 DEM do 25 riječi, svaka dalja riječ 0.10 DEM.

Slog: *Croline*, Subotica. Tisak: "Globus" Subotica.